

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Vahva ja välittävä Suomi Liikunta ja urheilu hallitusohjelmassa

5.10.2023 Vaikuttamisklinikka
Tiina Kivisaari, johtaja, LV/OKM

Suomi liikkeelle-ohjelma

Liikunnan/liikkumisen tavoitteet hallituskaudelle

- Hallituksen tavoitteena on, että kaiken ikäiset suomalaiset liikkuvat enemmän. Suomalaisten fyysinen aktiivisuus kääntyy kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Riittävä liikunta kehittää motorisia taitoja ja parantaa hyvinvointia. Liikkuminen auttaa oppimaan ja pitää yllä hyvää mielen terveyttä. Lisäämällä liikettä turvataan tulevaisuuden hyvinvointiyhteiskunta.
- Hallitus laatii kaikki hallinnonalat kattavan kansallisen liikunnallisen elämäntavan ja toimintakykyohjelman (Suomi liikkeelle). Ohjelman puitteissa edistetään Liikkuvat-kokonaisuutta sekä luodaan uusia toimintamalleja.
- Hallitus haluaa turvata tasa-arvoiset liikunnan harrastamisen mahdollisuudet. Tämä ja Suomi liikkeelle-ohjelma kattaa laajan kirjon toimia ja toimenpiteitä.
- Ohjelmaa toimeenpannaan laajentamalla Liikkuvat-kokonaisuus ja syyskuussa nimitettävän LIPOKOn toimintasuunnitelma kattamaan kaikki hallitusohjelmassa mainitut toimenpiteet.
- Lisäksi tarvitaan uusia toimintamalleja, kokeiluja ja ratkaisuja, jotta liian vähän terveytensä ja toimintakykynsä kannalta liikkuvat saadaan liikkumaan ja fyysinen aktiivisuus saadaan osaksi jokapäiväisiä arjen toimia kaikissa ikäryhmissä.

Suomi liikkeelle -ohjelma

- Liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollinen ohjelma.
- Liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn ministerityöryhmä seuraa ja arvioi työtä. Minryn ensimmäinen kokous oli 29.9.
- Toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti ja vaikuttavimmat toimintamallit vakiinnutetaan (valmistellaan liikkumista ja toimintakykyä parantavat toimenpiteet ja valitaan niille mittarit).
- Toimeenpano tehdään yhteistyössä ministeriöiden, kuntien, yritysten, työmarkkinajärjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja median kanssa.
- Kohdistuu laajasti myös OKM:n eri toimialoille (mm. varhaiskasvatus, perusopetus, toinen aste, nuoriso- ja liikuntapolitiikka)
- Keskeistä on laajentaa, syventää ja vahvistaa Liikkuvat-kokonaisuuden toimeenpanoa (Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu, Liikkuva opiskelu, Liikkuva aikuinen ml. Liikkuva työelämä, Ikiliikkuja), jolloin tavoitetaan ohjelman mukaiset kohderyhmät hyvin.
- Lisätään liikuntaneuvontaa eri kohderyhmille. Liikuntaneuvonta on toimiva prosessi liian vähän liikkuvien tavoittamiseksi fyysisen aktiivisuuden piiriin. Liikuntaneuvonta on merkittävä yhdyspintatehtävä kunnan liikuntapalvelujen ja hyvinvointialueiden elintapaohjauksessa. Tuloksia liikuntaneuvonnasta on tähän mennessä ensisijaisesti aikuisväestölle annettusta liikuntaneuvonnasta, nyt laajennetaan myös perheille sekä lapsille ja nuorille annettavaan liikuntaneuvontaan.

Ohjelman toimenpiteet (1)

- TP 1: Vahvistetaan liikuntaosaamista eri koulutusaloilla, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä kasvatusaloilla.
- TP 2: Liikunnan ja terveyden edistäminen huomioidaan poikkihallinnollisesti kuntien ja hyvinvointialueiden strategioissa. Vahvistetaan elintapaohjausta ja liikuntaneuvontaa kunnissa ja hyvinvointialueilla hyödyntäen samalla terveysteknologian mahdollisuuksia. Arvioidaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tarkoitettujen rahoitusten kohdentumista kunnissa ja hyvinvointialueilla.
- TP 3: Tuetaan perheiden liikunnan edistämistä. Sisällytetään pallo äitiyspakkaukseen ja lisätään neuvoloihin perheliikuntaneuvontaa.
- TP 4: Kannustetaan kuntia kehittämään päiväkotien ja koulujen pihoja monipuolisiksi lähiliikuntapaikoiksi. Kannustetaan kuntia mahdollistamaan tilojensa käyttö nykyistä laajemmin eri opiskelijajärjestöjen urheilutoiminnassa.
- TP 5: Vahvistetaan päiväkoti- ja koulupäivien sekä koulumatkojen liikunnallistamista sekä koulupäivien yhteydessä tapahtuvaa harrastamista.
- TP 6: Lisätään perusopetuslakiin liikunnallisen elämäntavan edistäminen. Tuetaan kasvatuksen ja opetuksen henkilöstöä työssään levittämällä toimivimpia käytäntöjä. Kannustetaan kuntia laajentamaan Liikkuvat-ohjelma kaikkiin päiväkoteihin ja kouluihin.

Ohjelman toimenpiteet (2)

- TP 7: Kokeillaan koulupäivän jälkeisen liikunnan harrastamisen erilaisia toteutustapoja, kuten harrasteseteliä. Tulosten perusteella toimivimmat käytännöt vakiinnutetaan osaksi Suomen harrastamisen mallia.
- TP 8: Peruskoulun laajojen terveystarkastusten yhteydessä annetaan henkilökohtaista liikuntaneuvontaa ja -ohjausta oppilaan MOVE!-tulosten perusteella.
- TP 9. Selvitetään toisen asteen koulutuksessa liikunnan lisäämistä jokaviikkoiseksi oppiaineeksi. Edistetään kaikkien korkeakoulujen hakeutumista Liikkuva opiskelu -ohjelmaan.
- TP 10. Liikunnan ja toimintakyvyn edistäminen lisätään osaksi kutsuntojen sisältöä.
- TP 11. Työssä jaksamista tuetaan ottamalla liikkuminen keskeiseksi osaksi työkyvyn ja työelämän kehittämistä. Selvitetään työnantajien vaikuttavimmat keinot edistää työntekijöiden fyysistä aktiivisuutta yhteistyössä työterveyshuollon kanssa.
- TP 12. Päivitetään kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Erityisesti turvallisiin koulureitteihin sekä liikuntamahdollisuuksien lisäämiseen kiinnitetään huomiota. Maankäytön lainsäädäntöä uudistettaessa huomioidaan liikkumisen edistäminen. Osana MAL-sopimusmenettelyä edistetään kävelyä ja pyöräilyä.

Ohjelman toimenpiteet (3)

- TP 13. Edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luontomatkailua. Uudistetaan ulkoilulaki huomioiden omaisuuden suoja. Tunnistetaan muun muassa metsästyksen, erätoiminnan sekä lemmikkieläinten merkitys liikunnan lisäämisessä.
- TP 14. Selvitetään ja arvioidaan mahdollisuuksia liikunnan tukemiseen verotuksen keinoin. Selkiytetään liikunta-alan toimijoiden arvonnisävero kohtelua liikkumiseen kannustavaksi.
- TP 15. Edistetään vanhusten toimintakykyä ja ehkäistään kaatumisia. Selvitetään mahdollisuus taata subjektiivinen ulkoiluoikeus ikääntyneille. Otetaan käyttöön Sitran esittämä kotitalousvähennys, jolla edistetään yli 75-vuotiaiden toimintakykyä ja kotona pärjäämisen edellytyksiä liikunta- ja kuntoutuspalveluiden hankkimista helpottamalla.
- TP 16. Tunnistetaan liikunta-alan yrittäjien mahdollisuudet toimia osana palvelutuotantoa.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden edistäminen

Liikunta, urheilu ja kansalaisjärjestöt, turvallinen ja
terveellinen toimintaympäristö

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus liikunnassa 1/2

Hallitusohjelma:

- Tasa-arvoisesta mahdollisuudesta liikunnan harrastamiseen huolehditaan ja tasa-arvon toteutumista liikunnan tukemisessa edistetään.
- Kehitetään vastuullista ja kaikille avointa kansalaisjärjestötoimintaa.
- Urheiluseurat vahvistavat yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Liikunnalla on tärkeä rooli myös osana maahanmuuttajien kotoutumista.
- Suomi Liikkeelle ohjelman tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä ja se sisältää useita tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä toimenpiteitä, kuten monipuolisten lähiliikuntapaikkojen kehittäminen kunnissa, päiväkotij- ja koulupäivien sekä koulumatkojen liikunnallistaminen ja koulupäivien yhteydessä ja jälkeen tapahtuvan harrastamisen kehittäminen.

VNT 2/2023:

- Hallitus vahvistaa yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa sekä ihmisoikeuksien toteutumista liikunnan, urheilun, kulttuurin ja nuorisotalon toimilla. Hallitus painottaa maahanmuuttajataustaisten, vammaisten ja muiden vähemmistössä olevien nuorten saamista mukaan toimintaan.
- Valtioneuvoston kanslian johdolla käynnistetään rasismiin vastainen kampanja. Kampanja toteutetaan yhdessä työmarkkinajärjestöjen, urheilu-, kulttuuri- ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa

2/2

- Hallituskaudella jatketaan liikuntaa edistävien järjestöjen vastuullisuuskriteerien ja järjestöjen vastuullisuustoimien arvioinnin kehittämistä. Edellytämme edelleen järjestöiltä konkreettisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia, joiden toteutumista järjestöjen tulee seurata. Suunnitelmien laatu vaikuttaa myönnettävän avustuksen määrään (+- 3%, yhteensä vastuullisuuskokonaisuus +-15%)
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus sisältyvät myös muuhun OKM:n liikuntasektorin hankeavustustamiseen (esim. seuratuki, liikunnallinen elämäntapa)
- Ministeriö voi jakaa erityisavustuksia tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin ja rasismin vastaisiin kehittämis-, koulutus- ja viestintähankkeisiin käytettävissä olevien resurssien puitteissa (mm. Ihmisoikeusliitto).
- Ministeriö edistää liikunnan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta käytävää keskustelua mm. OKM:n urheilun eettisten asioiden neuvottelukunnan työssä sekä tukee aiheesta tehtävää tutkimusta.

Hallitusohjelma:

- Varmistetaan, että harrastaminen on jokaiselle turvallista. Ehkäistään ja puututaan epäasialliseen kohteluun.
- Vakinaistetaan ja laajennetaan Et ole yksin –toiminta (myös VNT 2/2023)

Toimet:

- Terveellinen ja turvallinen toimintaympäristö on yksi liikuntaa edistävien järjestöjen vastuullisuuskriteereistä, joiden arviointia kehitetään. Edellytämme edelleen järjestöiltä konkreettisia toimia mm. häirintään ja epäasialliseen käytöksen ehkäisystä ja puuttumisesta. Toimien laatu vaikuttaa myönnettävän avustuksen määrään (+- 3%, yhteensä vastuullisuuskokonaisuus +-15%)
- Osana Et ole yksin –palvelun vakinaistamista ja laajentamista vahvistetaan edelleen palvelua ja siitä tehtävää viestintää urheilun harrastajille. Et ole yksin on Väestöliiton yhdessä suomalaisen urheilun ja OKMn kanssa yhteistyössä kehittämä palvelu, jonka tavoitteena on ehkäistä ja vähentää seksuaalista häirintää, väkivaltaa ja epäasiallista kohtelua urheilussa. Palvelun kohderyhmiä ovat urheilevat nuoret, heidän vanhempansa, huoltajansa ja valmentajansa sekä urheiluharrastuksessa mukana olevat muut urheilijat, seuratoimijat ja vapaaehtoiset sekä lajiliittojen edustajat.

- Ministeriö resurssi- ja tavoiteohjaa SUEK ry:tä, joka kokoaa määräajoin seurantatietoa urheilussa tapahtuvasta epäasiallisesta kohtelusta ja häirinnästä ja ylläpitää ilmiantokanava ILMOa, johon voi raportoida eettisistä rikkomuksista. Vuoden 2022 alusta voimaan tullessa urheilun keskitetyssä kurinpitojärjestelmässä SUEK vastaa vakavien eettisten asioiden tutkinnasta ja kurinpitovaatimuksen esittämisestä kurinpitolautakunnalle.
- Ministeriö myöntää erityisavustuksia käytettävissä olevien resurssien puitteissa kehittämishankkeille (esim. ”Nuori mieli urheilussa” hanke MIELI ry).
- Ministeriö edistää aiheesta käytävää keskustelua mm. OKM:n urheilun eettisten asioiden neuvottelukunnan puitteissa sekä tukee aiheesta tehtävää tutkimusta.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Huippu-urheilu hallitusohjelmassa

Huippu-urheilukirjaukset hallitusohjelmassa (1)

- Parannetaan urheilijoiden edellytyksiä edetä ammattimaisesti maailman huipulle
 - Tarkoitukseen ei ole varattu erillistä määrärahaa, käytetään olemassa olevia tukimuotoja. Uusien tukimuotojen valmistelua ei ole käynnissä.
 - Urheilija-apurahat, Olympiakomitean tehostamistuki,ym.
- Hallitus helpottaa urheilu-uran sekä opiskelun ja työn yhteensovittamista
 - Tarkoitukseen ei ole varattu erillistä määrärahaa, käytetään olemassa olevia tukimuotoja. Uusien tukimuotojen valmistelua ei ole käynnissä
 - Tuet urheiluakatemioiden, urheiluoppilaitoksille ja valmennuskeskuksille
- Hallitus korjaa urheilijoiden sosiaali-, työttömyys- ja eläketurvan puutteita
 - Päävastuu STM:llä, osana sosiaaliturvan kokonaisuudistusta.
- Urheilupainotteisia ammatillisia oppilaitoksia kohdellaan yhdenvertaisesti urheilulukioiden kanssa
 - Ei erillistä määrärahaa, vastuu ministeriössä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto (LAMOS)

Huippu-urheilukirjaukset hallitusohjelmassa (2)

- Hallitus varmistaa Olympiarahaston jatkon
 - Valmistelu käynnistetty
- Ylimääräiset urheilijaeläkkeet mahdollistetaan kaikille kriteerit täyttävillä
 - Valmistelua käynnistetty
- Suomi kasvattaa entisestään rooliaan kansainvälisenä liikunta- ja urheilutapahtumien järjestäjänä
 - Tarkoitukseen ei ole varattu erillistä määrärahaa, käytetään olemassa olevia tukimuotoja
 - Tapahtuma-avustukset

Huippu-urheilun tila ja kehitystoiminta

- Ministeriö toteutti 2021-2022 huippu-urheilun ulkoisen arvioinnin
 - Arvioinnin johtopäätökset on annettu urheilutoimijoiden käyttöön
 - Suomessa huippu-urheilun kehitystoimintaa johtaa Olympiakomitea
 - Ministeriöllä ja Olympiakomitealla on toimiva yhteistyö ja yhteinen tavoiteasiakirja
 - Osa arviointiraportin kehitysehdotuksista on käynnistetty, mutta merkittäviä uudistuksia ei ole toistaiseksi tehty
 - Urheilutoimijoiden keskinäinen luottamus ja yhteistyö on parantunut
- Seuraavana merkittävänä arviointikohteena ovat olympia- ja paralympiakisat 2024 Pariisissa